

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 165/04-20

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 23. júna 2004 v senáte zloženom z predsedu Eduarada Bárányi a zo sudcov Juraja Babjaka a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Petra Balogha, bytom R., a Ľudmily Zenkovej, bytom R., zastúpených advokátom Mgr. I. R., Advokátska kancelária, R., pre namietané porušenie základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu v Revúcej v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 567/99 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd v Revúcej v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 567/99 porušil základné právo Petra Balogha a Ľudmily Zenkovej na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov zaručené v čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu v Revúcej v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 567/99 p r i k a z u j e konať bez zbytočných prietáhov.

3. Petrovi Baloghovi p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd v Revúcej p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ľudmile Zenkovej priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré jej je Okresný súd v Revúcej p o v i n n ý zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd v Revúcej je p o v i n n ý zaplatiť náhradu trov konania Petra Balogha a Ľudmily Zenkovej v sume 6 420 Sk (slovom šesťtisícštyristodvadsať slovenských korún) na účet ich právneho zástupcu Mgr. I. R., Advokátska kancelária, R., do pätnástich dní od právoplatnosti tohto nálezu.

6. Sťažnosti Petra Balogha a Ľudmily Zenkovej vo zvyšnej časti n e v y h o v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. apríla 2004 doručená sťažnosť, ktorá bola doplnená na základe výzvy ústavného súdu 13. mája 2004, ktorou Peter Balogh, bytom R. (ďalej len „sťažovateľ 1“), a Ľudmila Zenková, bytom R. (ďalej len „sťažovateľka 2“), zastúpení advokátom Mgr. I. R., Advokátska kancelária, R., namietajú porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu v Revúcej (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 567/99.

Zo sťažnosti vyplýva, že 15. júla 1999 podal sťažovateľ 1 okresnému súdu žalobu proti firme TARPOL, s. r. o., R., o zaplatenie 43 712,50 Sk, ktorá je vedená pod sp. zn. 2 C 567/99. K žalobe sa neskôr pripojila aj jeho vtedajšia manželka – sťažovateľka 2. Vo veci bolo 17. mája 2000 vykonané jedno pojednávanie, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom vyžiadania stanovísk k veci. Žiadané stanoviská boli doručené ešte v októbri 2000. Až s odstupom troch mesiacov okresný súd požiadal sťažovateľov o vyjadrenie k stanoviskám, ktoré zaslali 14. januára 2001. Dňa 6. apríla 2004 sa obrátili na okresný súd so žiadosťou o urýchlenie konania, na ktorú však okresný súd vôbec nereagoval. Sťažovatelia sa domnievajú, že nekonaním okresného súdu môže dôjsť k zmareniu ich

pohľadávky. Sťažovatelia ďalej uviedli, že nekonaním okresného súdu sa narušuje ich právna istota a má tiež negatívny dopad na ich psychiku, preto žiadajú aj primerané finančné zadosťučinenie vo výške 50 000 Sk pre každého z nich.

Sťažovatelia v doplnení podania z 11. mája 2004 žiadali, aby ústavný súd rozhodol, že:

„Okresný súd v Revúcej v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 567/99 porušil Ústavu SR v jej článku 48 ods. 2 v neprospech sťažovateľov Petra Balogha a Ludmily Zenkovej. Súčasne Okresnému súdu v Revúcej prikazuje, aby v konaní vedenom pod sp. zn. 2 C 567/99 konal bez zbytočných prieťahov.

... s ohľadom na dĺžku prieťahov a na negatívny dopad prieťahov na psychiku sťažovateľov (...) bolo im priznané finančné zadosťučinenie vo výške po 50 000 Sk pre každého zo sťažovateľov.“

V sťažnosti z 28. apríla 2004 sťažovatelia uviedli, že v zmysle ustanovenia § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) netrvali na ústnom pojednávaní vo veci.

II.

Na základe výzvy ústavného súdu sa k sťažnosti vyjadril predseda okresného súdu, ktorý v liste sp. zn. Spr. 1549/04 zo 7. júna 2004 uviedol, že uznáva, že tvrdenia uvedené v sťažnosti sú v podstate pravdivé, s tým, že po zaslaní oznámenia žalobcov a oprave petitu žaloby sa vo veci nekonalo, teda došlo k prieťahom. Keďže zástupca sťažovateľov podal vo veci sťažnosť na prieťahy v konaní v zákonom stanovenej lehote, bola táto sťažnosť vybavená tak, že skonštatoval jej opodstatnenosť a dal pokyn sudkyňi vo veci konať. Vzhľadom na to, že spis bol predložený ústavnému súdu, ako aj na neprítomnosť sudkyne v práci úkon urobený nebol. Súčasne uviedol, že k prieťahom v konaní došlo z objektívnych dôvodov, a to zloženia súdu, na ktorom by malo pracovať minimálne 7 sudcov, od roku 1997, keď súd vznikol, a vyjmúc niekoľkomesačné obdobie, keď na ňom pracovalo 5 sudcov (z toho 2 novozvolení), na súde pracovali len 4 sudcovia a od 1. januára 2002 už

len 3 sudcovia (predseda, podpredseda a 1 sudca). Tento stav je úplne nedostatočný, keďže nápad vecí je v priemere na 7 až 8 sudcov, preto počet nevybavených vecí sa neustále rapídne stupňuje a situáciu sťažuje aj to, že 2 sudkyne vybavujúce občianskoprávnu agendu prakticky vybavujú spisy z každého druhu agendy a nie je v ich silách zmeniť situáciu, teda veci vybavovať bez prietáhov, keď na súde je v súčasnosti nevybavených vecí pre 3 sudcov na niekoľko rokov, len v hlavných agendách k 31. máju 2004 je nevybavených 114 T vecí na osobu, 1 155 C vecí, 101 Cb vecí a 532 P vecí, pričom mesačný výkon sudcov by mal byť na predsedu 12 vecí, na podpredsedu 17 vecí a na sudcu 25 vecí, teda spoločne 54 vecí. Súd sa takto prakticky dostal do situácie, že je problém, v ktorých veciach rozhodovať (keďže nutne vzhľadom na počet nevybavených vecí dochádza k prietahom v stovkách spisov), a pri snahe vybavovať najskôr staršie veci sa ani táto situácia nedá objektívne zvládnuť. V prípade, že ústavný súd rozhodne o tom, že právo sťažovateľov bolo porušené, žiada znížiť primerané finančné zadosťučinenie, lebo suma 50 000 Sk pre každého sťažovateľa je neprimerane vysoká.

III.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrenia účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania v predmetnej veci:

Žalobou sťažovateľa 1 z 15. júla 1999 proti firme TARPOL, s. r. o., R., sa tento domáhal zaplata 43 712, 50 Sk s príslušenstvom.

Vec bola na okresnom súde prijatá pod sp. zn. 2 C 567/99.

Sťažovateľ 1 (vo veci žalobca) uhradil súdny poplatok a k veci priložil doklady na podporu svojich tvrdení (č. l. 5 – 9 spisu).

Dňa 7. marca 2000 okresný súd vyzval sťažovateľa 1, aby uviedol, prečo žiada úroky z omeškania vo výške 19 %.

Dňa 14. marca 2000 sťažovateľ 1 upravil časť petitu týkajúcu sa úrokov.

Dňa 21. marca 2000 vyzval okresný súd protistranu na vyjadrenie.

Dňa 20. apríla 2000 sudkyňa nariadila termín pojednávania na 17. máj 2000.

Dňa 17. mája 2000 bolo okresnému súdu doručené plnomocenstvo zástupcu protistrany, ako aj doklady (faktúry).

Dňa 17. mája 2000 sa konalo pojednávanie vo veci za účasti sťažovateľa 1, odporcu a ich právnych zástupcov, ktoré bolo odročené na neurčito za účelom vykonania dopytu na Východoslovenské vodárne a kanalizácie, závod Revúca (ďalej len „vodárne“), a Mestský úrad Revúca (ďalej len „mestský úrad“) k otázke nadmernej spotreby vody.

Dňa 23. mája 2000 žalovaný doložil svoj výpis z obchodného registra.

Dňa 4. septembra 2000 boli vodárne a mestský úrad dožiadané, aby sa vyjadrili k otázke spotreby vody a k súhlasu na prenájom priestorov.

Dňa 26. septembra 2000 sa k veci vyjadril mestský úrad a 29. septembra 2000 sa vyjadrili vodárne.

Dňa 2. januára 2001 boli obe vyjadrenia zaslané zástupcovi sťažovateľa 1.

Dňa 17. januára 2001 sa sťažovateľ 1 vyjadril k predloženým vyjadreniam a upravil petit (rozšíril ho aj o bývalú manželku).

Dňa 9. marca 2004 sťažovatelia podali žiadosť o urýchlené konanie. Dňa 31. mája 2004 odpovedal na sťažnosť predseda súdu, ktorý uviedol, že sťažnosť je opodstatnená a dáva sudkyni pokyn vo veci konať.

IV.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov.

Účelom práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov, ako to vyplýva z judikatúry ústavného súdu, je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia súdneho orgánu, pričom k naplneniu tohto práva dochádza v zásade až právoplatným súdnym rozhodnutím. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota neodstráni. Preto na splnenie základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány vec prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony bez ohľadu na ich počet (III. ÚS 173/03).

Otázku existencie zbytočných prietahov v konaní, a tým aj porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti

prípade podľa právnej a faktickej zložitosti veci, podľa správania účastníka konania a spôsobu, akým v konaní postupoval súd (napr. I. ÚS 3/02, II. ÚS 813/00, III. ÚS 144/03).

A) Predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je návrh na uhradenie plnenia vzniknutého z nájomnej zmluvy s príslušenstvom. Po oboznámení sa s obsahom spisu okresného súdu sp. zn. 2 C 567/99, argumentáciou sťažovateľov a predsedu okresného súdu sa ústavný súd stotožnil s argumentáciou, že vzniknuté priet'ahy neboli spôsobené právnou ani faktickou zložitost'ou veci. V posudzovanom konaní sa dosiaľ nevyskytli žiadne skutkové alebo právne otázky, ktoré by bolo možné kvalifikovať ako náročné, pretože napriek takmer päťročnému trvaniu sporu nedošlo ešte k meritórnemu prejednávaniu veci.

B) Zo správania sťažovateľov nemožno vyvodit' záver, že svojím postupom spôsobili alebo prispeli k vzniku zbytočných priet'ahov v posudzovanom súdnom konaní.

C) Pokiaľ ide o tretie hodnotiace kritérium, uplatnením ktorého ústavný súd zisťuje, či došlo k porušeniu základného práva účastníkov konania na prerokovanie ich veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ústavný súd konštatuje existenciu viacerých období nečinnosti, ktoré mali výrazný vplyv na doterajšiu dĺžku konania.

Ide o obdobie od prijatia návrhu 15. júla 1999 do zaslania výzvy na upresnenie petitu 7. marca 2000, t. j. takmer 8 mesiacov, z ktorých 5 mesiacov ústavný súd považuje za zbytočné priet'ahy. Ďalšie obdobia, počas ktorých okresný súd nekonal s cieľom rozhodnúť v merite veci, boli medzi 17. májom 2000, keď sa vo veci konalo pojednávanie, a vypracovaním dožiadania 4. septembra 2001. Okresnému súdu boli 26. a 29. septembra 2000 zaslané vyjadrenia mestského úradu a vodární, ale tieto zaslal na vyjadrenie stranám sporu až 2. januára 2001. Od 17. januára 2001 do 28. apríla 2004, keď bola doručená sťažnosť ústavnému súdu, neboli okresným súdom vykonané žiadne úkony. Zistené priet'ahy prevyšujú 4 roky a trvajú takmer celé obdobie konania.

Argumentáciu predsedu okresného súdu týkajúcu sa personálnych a organizačných problémov v súvislosti s namietanými zbytočnými priet'ahmi v posudzovanom konaní ústavný súd nemôže akceptovať ako právne významnú vo vzťahu k sťažovateľmi

označenému právu zaručenému čl. 48 ods. 2 ústavy, pretože podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu v súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd nadmerné množstvo vecí, v ktorých musí štát zabezpečovať konanie, ako aj problémy so zabezpečením primeraného počtu sudcov alebo ďalších pracovníkov na súde, ktorý oprávnení sťažovatelia požiadali o odstránenie svojej právnej neistoty, nemôžu byť dôvodom na zmarenie uplatňovania práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a v konečnom dôsledku nezbavujú štát zodpovednosti za pomalé konanie (napr. II. ÚS 518/98, III. ÚS 517/02, III. ÚS 145/02 a iné).

S ohľadom na vyššie uvedené nemožno dobu predmetného konania vedeného na okresnom súde považovať vo vzťahu k základnému právu na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov v zmysle čl. 48 ods. 2 ústavy za ústavne akceptovateľné. Ústavný súd preto dospel k záveru, že uvedené právo sťažovateľov bolo porušené (bod 1 výroku nálezu).

Podľa čl. 127 ods. 2 druhej vety ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Sťažovatelia sa v sťažnosti domáhali, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez prietahov. Keďže k porušeniu práv sťažovateľov došlo nečinnosťou okresného súdu, ústavný súd mu prikázal vo veci konať bez zbytočných prietahov (bod 2 výroku nálezu).

Sťažovatelia v sťažnosti žiadali priznanie primeraného finančného zadosťučinenia vo výške po 50 000 Sk, čo zdôvodnili negatívnym dopadom na ich psychiku vzhľadom na dĺžku konania.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Pretože porušenie základného práva sťažovateľov, ktoré ústavný súd zistil, nemožno napraviť, priznal sťažovateľom primerané finančné zadosťučinenie (bod 3 a 4 výroku nálezu). Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľom sumu

40 000 Sk pre každého. Táto suma zohľadňuje dĺžku zbytočných prietahov v konaní a s nimi spojenú nemajetkovú ujmu sťažovateľov spočívajúcu v pocitoch právnej neistoty a v strate dôvery v efektívne poskytnutie súdnej ochrany v ich civilnej veci.

Vo zvyšnej časti ústavný súd návrhu na finančné zadosťučinenie nevyhovel (bod 6 výroku nálezu).

Pri určení výšky primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd prihliadal na okolnosti uvedenej civilnej veci, najmä na dĺžku a charakter zbytočných prietahov spôsobených okresným súdom, ako aj na závažnosť predmetu konania.

Sťažovatelia prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadali uhradiť trovy konania pred ústavným súdom, pričom pri stanovení výšky vychádzali z predmetu sporu, pričom vyčíslili náhradu trov spolu s paušálnou náhradou spolu vo výške 6 420 Sk.

Ústavný súd pri rozhodovaní o požadovanej náhrade trov vychádzal z ustanovenia § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania jeho trovy.

Pri výpočte trov právneho zastúpenia ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 163/2002 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb.

Predmetom konania pred ústavným súdom o ústavnej sťažnosti v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy je ochrana základných ľudských práv a slobôd. Predmet tohto konania je v zásade nevyjadriteľný v peniazoch a je nezameniteľný s hodnotou predmetu sporu pred všeobecným súdom. Primerané finančné zadosťučinenie predstavuje náhradu nemajetkovej ujmy vyjadrenú v peniazoch a neodvodzuje sa od hodnoty predmetu sporu, o ktorom sa koná pred všeobecným súdom (III. ÚS 534/03, I. ÚS 129/03).

Ústavný súd dospel k záveru, že uplatnená náhrada trov v konaní z hľadiska ich výšky je nižšia, ako stanovuje citovaná vyhláška, neprieči sa však citovanej vyhláške,

a preto v súlade s ustanovením § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde priznal náhradu trov v celej požadovanej výške (bod 5 výroku nálezu).

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. júna 2004